

Artikel 33-35: doop en avondmaal

Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. Ga dus op weg en maak alle volken tot mijn leerlingen, door hen te dopen in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest, en hun te leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb. En houd dit voor ogen: ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld. – Jezus van Nazareth.

In bovenstaande uitspraak van Jezus (Matteüs 28) komen doop, verkondiging en avondmaal mooi samen. Ze horen echt bij elkaar. Sacramenten zijn (art. 33 NGB): 'zichtbare tekenen en zegels van een inwendige en onzichtbare zaak.' Wat is een teken? Een teken verwijst ergens naar. Denk bijvoorbeeld aan een verkeersteken. De betekenis ligt niet in het teken zelf maar in de verkeersregel waar het teken naar verwijst. Maar een sacrament is méér dan een teken. Het is ook een zegel, een bekrachtiging. Een teken kan je soms wel missen (als je de verkeersregels maar kent). Een zegel niet. Vergelijk het met een officiële akte. Zonder een handtekening/zegel zijn aktes waardeloos. Mét handtekening is het nog steeds een stuk papier, maar wel een document dat het verschil maakt tussen (bijvoorbeeld) getrouwd of ongetrouwd!

- ❖ Lees art. 33 NGB nog eens goed door en beantwoord de volgende vraag: waarnaar verwijzen de sacramenten (teken) en welke werkelijkheid bekrachtigen ze (zegel)?
- ❖ Als je wilt uitleggen wat sacramenten zijn heb je dus minstens twee woorden nodig: teken én zegel. Een zegel is iets waar je in de praktijk niet zonder kunt. Dat geldt dus ook voor de sacramenten (art 33: 'Door middel daarvan werkt God in ons door de kracht van de Heilige Geest.'). Bespreek de volgende stelling: 'In de beleving van veel gereformeerde én charismatische gelovigen functioneren de sacramenten te veel als *teken* en te weinig als zegel.'

De heilige doop

Dr. Jakob van Bruggen schrijft in zijn boek *Het logo van het geloof – over de doop* (2004) dat het in de 21e eeuw moeilijk is om onbevangen te praten over de doop. De doop verenigt én verdeelt alle christenen. En dat klopt. Praten over de doop ontaardt snel in discussiëren over verschillen. Daarom is het belangrijk om met elkaar te praten over – en elkaar te bemoedigen met! – de betekenis van de doop.

De NGB (art. 34) biedt hiervoor een aantal (niet alle maar wel een paar belangrijke) aanknopingspunten. De doop is in de eerste plaats een initiatierite. Het is de inlijving in de kerk, in het lichaam van Christus. Zoals iedereen uit water geboren wordt, zo wordt iemand christen uit water, het water van de doop.

De doop is het logo van alle christenen, ze worden erdoor gekenmerkt. De doop markeert hun nieuwe identiteit. De NGB gebruikt vergelijkbare woorden: merk en veldteken (dat laatste is een vaandel dat gebruikt werd tijdens veldslagen zodat een strijder wist waar zijn kamp zich bevond).

- ❖ [verdieping] De doop is het sacrament van de inlijving *in Christus*, zoals de besnijdenis Joodse jongetjes van acht dagen inlijfde *in het volk Israël*. De NGB stelt, met een beroep op Kolossenzen 2:11 dat de besnijdenis is afgeschaft en in plaats daarvan de doop is ingesteld. Toch blijft de besnijdenis, ook ná de instelling van de doop, van betekenis: Joods-christelijke ouders blijven hun kinderen besnijden. Paulus schrijft in Kol. 2 dat christenen door de doop deel hebben aan de besnijdenis van Christus. Dít besnijdenis (zijn toewijding aan God) wordt dus niet afgeschaft maar juist bekrachtigd in de doop!

In de Nederlandse Geloofsbelijdenis kan je verder lezen over de doop als *wassing*. Let ook op de vergelijking met de *doortocht door de Rode Zee* (bekend uit het oude doopformulier). Ook het beeld van het *omkleden* komt terug: bij de doop wordt de oude mens uitgetrokken, de nieuwe mens gaat aan (o.a. Galaten 3:27). Een sterk en bijbels beeld dat in de tekst van art. 34 níet wordt gebruikt is het: *'begraven worden en weer opstaan.'* (bijv. uit Romeinen 6). Het doopritueel heeft ook iets van *boetedoening* (vergelijk het met de doop van Johannes).

- ❖ Welk beeld spreekt jou het meest aan en waarom?
- ❖ Veel discussies gaan over het verschil tussen de zgn. kinderdoop en volwassendoop. Toch bestaat er niet zoiets als een kinderdoop of een volwassendoop. Er is maar één doop, schrijft Paulus (Ef. 4). Die ene doop volgt altijd op geloof (van de dopeling of de ouders). Praat eens door over de volgende suggestie: volgens mij moeten we het woord kinderdoop gewoon niet meer gebruiken. In plaats daarvan praten we in het vervolg over de ene doop.
- ❖ [tip] Je zou een gedeelte van de bespreking over de doop ook kunnen doen n.a.v. een hoofdstuk uit Van Bruggen (*Het logo van het geloof – over de doop*) – bijvoorbeeld hoofdstuk 6 ('Waterdoop en Geestdoop').

Het heilig Avondmaal

Artikel 35 linkt de belijdenis over het avondmaal direct aan het voorafgaande artikel over de doop: Jezus heeft het avondmaal ingesteld om diegenen die Hij opnieuw geboren heeft laten worden in zijn huisgezin, te voeden en onderhouden. Je zou het ook zo kunnen zeggen: dopen doe je maar één keer. Avondmaal vieren kan je niet vaak genoeg doen.

- ❖ Over wat er gebeurt als een kerkgemeenschap wekelijks avondmaal viert heb ik geschreven op mijn weblog [<http://www.hansjanroosenbrand.nl/?p=1470>]. Praat hier eens samen over door. Zou jij verlangen naar een wekelijkse avondmaalsviering? Waarom wel/niet?

Hoe het avondmaal precies werkt is een mysterie – het gaat ons verstand te boven, belijdt de NGB (art. 35). De NGB kiest vervolgens voor een formulering die heel nauw aansluit bij de beleving van Rooms-Katholieke gelovigen uit de tijd van de Reformatie. Het is een formulering die veel gereformeerden vandaag waarschijnlijk behoorlijk Rooms in de oren klinkt: ‘Toch vergissen wij ons niet, als wij zeggen dat wat door ons gegeten en gedronken wordt, het eigen en natuurlijke lichaam en het eigen bloed van Christus is.’

De NGB haast zich vervolgens om te zeggen dat ook bij het avondmaal (net als bij de doop) de link met het geloof onmisbaar is: wie niet gelooft ontvangt wel het sacrament, maar tot zijn eigen veroordeling. Hij of zij ontvangt niet de waarheid van het sacrament (dat is Jezus Christus).

Art. 35 noemt nog een paar belangrijke aspecten aan de viering van het sacrament van het avondmaal: het wordt ontvangen *in de samenkomst* van Gods volk. Dat ontvangen gebeurt *met ootmoed en eerbied* en wie viert doet daarmee *belijdenis van het geloof* en van de christelijke godsdienst. Daarom (vanwege die belijdenis) is *zelfbeproeving* nodig. Tot slot: door het gebruik van het heilig sacrament worden gelovigen bewogen tot een *vurige liefde* jegens God en de naaste.

- ❖ Hoe werkt de avondmaalsviering in de praktijk. Herken je bovenstaande aspecten?
- ❖ Paulus schrijft in 1 Korintiërs 11 vers 29: ‘[...] wie eet en drinkt maar niet beseft dat het om het lichaam van de Heer gaat, roept zijn veroordeling af over zichzelf.’ Wat betekent dit minimaal voor de zelfbeproeving? Wat moet je geloven/beseffen?